

VALOAREA ÎN PERCEPȚIILE ȘI ATITUDINILE STUDENȚILOR

*Oxana PALADI**Catedra Psihologie Generală*

In this article to students there are presented perceptions and attitudes towards the notion of value. There are highlighted content characteristics of values (development of the self, the spiritual satisfaction, creativity, social contacts, personal prestige, skills, and the material situation) and identifying areas of life (work, studies and education, family, social, entertainment, and physical activity).

Cercetând nivelul de cunoaștere, înțelegere și percepere a noțiunii de valoare de către studenți, am stabilit diferite caracteristici.

Pentru colectarea datelor, studenților li s-a adresat întrebarea: *Ce este pentru tine valoare?* Adolescenții chestionați au răspuns în mod diferit, dar este cert faptul că aceștia au avut nevoie de mai mult timp pentru a pregăti răspunsul. Din numărul total de chestionați 4,9% au menționat câte 3-4 noțiuni care acoperă conținutul noțiunii de valoare, 66,6% – câte 1-2 răspunsuri, iar 29,5% au dat răspunsuri care nu acoperă noțiunea de valoare sau nu au dat nici un răspuns.

Răspunsurile studenților chestionați cu scopul de a determina nivelul percepției noțiunii de valoare au fost următoarele: dragostea; fericirea; lucru de mare preț; este acel „ceva” care mă face să mă simt liberă; reprezintă naturalul, originalitatea, spiritualitatea; propriile standarde; normă pozitivă; un model demn de urmat și apreciat; a fi om, a stima, a iubi și a fi iubit; este sinceritatea și omenia celorlalți; familia; binele, adevărul, frumosul; trăsăturile de caracter ale oamenilor și viața în toate aspectele ei; „ceva” ce se prețuiește, se respectă, de mare importanță; este atitudinea superioară pozitivă pe care o avem față de un obiect, fenomene etc.; încredere, sinceritate, tendință; responsabilitate, iubire; un lucru de neprețuit la care nu poți să renunți (mărinimie, educație, libertate etc.); dreptatea; o comoară a sufletului din noi; este ceva care are importanță în viață pentru mine; importanță; omenie; credință; viață; model care îl respecti, la care tinzi; dragostea și respectul pentru apropiați; binele, frumosul, credința, adevărul, viața, moartea; stima și respectul; părinții, familia, cariera; înțelegerea; este ceva specific pentru mine ca personalitate; fericirea oamenilor dragi; valoare spirituală – tot; valoare materială – parte componentă a valorii spirituale; banii; un lucru de mare importanță; calitățile cuiva; nimic material, numai talentul; încrederea și stima; un lucru pe care nu poți îl folosesc cum ar trebui; este una dintre calitățile de bază ale unei personalități; ceea ce este important pentru mine; cineva ce înseamnă foarte mult pentru mine; prietenia; fetele frumoase; ceva normal; dificilă întrebare; educația și disciplinaritatea; o limită; este ca un etalon; ceva ce reprezintă sensul bun al cuvântului; important; aprecierea; este tot la ce țin eu mai mult (părinți, rude, prieteni); dorința de a schimba lucrurile radical; dorința de a face lumea mai bună; sănătatea; prietenia, este ceva ce prețuiesc foarte mult; fericirea mea și a apropiaților; banii; viața; reprezintă ceva etern, păstrat cu sfințenie; să fii om cu demnitate și să fii respectat de toți; fericirea și liniștea sufletească; persoanele dragi care mă înconjoară; respect; poziția socială; ceva care cuprinde în sine amabilitate; simț etic, estetic, artă; ceva ce te face deosebit; cei pe care îi iubesc; un scop la care trebuie să ajungi; înțelepciunea, liniștea sufletească; este tot; preț; reprezintă cantitate; ceva ce mă caracterizează și mă etichetează; ceva după care ne conducem, spre ce tindem; necesitate pentru existența omenirii; totul, fără ea nu văd cum am trăi; ceva sacru care merită a fi urmat, ceva sfânt ce nu trebuie încălcat niciodată; să trăiești pentru cineva o viață frumoasă; lucrul sau fenomenul pe care îl prețuim cel mai mult; este importanța unei relații, unui sentiment; adevărul, specialitatea; ceva ce nu se compară cu nimic și cu nimeni, capacitatea supremă pe care o posezi și te deosebești de ceilalți; ceva scump; ceva divin; este ceea după ce mă conduc în viață; o contribuție a vieții; de preț și ceea ce respecti; o credință după care îmi aleg scopurile și căile de rezolvare; o normă după care mă conduc în viață; gândul; ceva foarte ascuns; adevărul care trebuie să domine peste tot și peste toate; ghidul meu în viață; existență, sens, principii primordiale; însăși viața cu toate bucuriile și surprizele ei; îmi direcționez viața conform valorii; familia, studiile (cunoștințele), inteligența, independența; omenia; o normă care nu trebuie uitată; reprezintă o credință interiorizată de indivizi; o normă la care ții; ceva sfânt și scump, personal; omenia; este persoana mea însumi, pentru a mă afirma; ceva suprem; sunt niște norme utilizate zi cu zi.

Răspunsurile acumulate demonstrează că studenții care își fac studiile la profilul uman au mai multe explicații pentru noțiunea de valoare decât cei care învață la profilul real. Numărul chestionarelor fără nici un răspuns este puțin mai mare pentru cei de la profilul real. Această stare posibil este influențată de conținutul curriculumului. Studenții de la profilul uman sunt mai pretențioși față de programele de studii cu referire la sistemul de valori. Pentru ambele grupe valoarea cea mai frecvent menționată în răspunsuri sunt banii. Un număr mare de adolescenți, prin noțiunea de valoare înțeleg dragostea, fericirea, iubirea, sinceritatea etc.

Cei chestionați, care nu au răspuns la întrebare, au încercat să ne explice că nu vor să apară în fața altora ca posesori ai unor valori neînțelese, netrăite de ei sau nu doresc să se conformeze cu răspunsurile altora, ceea ce, după părerea noastră, este foarte important. Acest fenomen poate depinde de nivelul de dezvoltare a Eului și mai cu seamă a Eului potențial.

Rezultatele obținute denotă că este necesară o informare permanentă, organizată a adolescenților pentru înțelegerea, cunoașterea noțiunii de valoare.

Un alt aspect al cercetării a prevăzut studierea *valorilor vieții*. Aceste investigații vor permite stabilirea nivelului de dezvoltare a sinelui, de cunoaștere a particularităților individuale ale adolescenților, de caracterizare a dezvoltării permanente a aptitudinilor ș.a. Prin aceste analize putem stabili nivelul satisfacției spirituale, orientarea principiilor morale, nivelul de predominare a necesităților spirituale asupra celor materiale.

În urma studiului privind valorile vieții determinăm realizarea posibilităților creative, tendința de a schimba lumea înconjurătoare. Un deosebit interes prezintă valoarea contactelor sociale, de stabilire a relațiilor favorabile în diverse sfere de interdependență socială, prezentarea relațiilor interpersonale, de realizare a rolului social personal.

Pentru a demonstra implicarea conștiinței de sine în sistemul de valori, este necesar a analiza prestigiul personal, a cunoaște modul de luptă pentru obținerea recunoștinței în societate prin anumite cerințe sociale.

Valoarea *situația materială*, indirect, prin apelare la factorii bunăstării materiale, caracterizează esența existenței și are o mare însemnătate în stabilirea relațiilor cu conștiința de sine.

Reciprocitatea dintre conștiința de sine și valoarea *aptitudini* poate fi stabilită prin caracteristica valorii *aptitudini*, adică prin stabilirea anumitelor probleme ale vieții ca fiind factorii cei mai importanți ai ei.

Nevoia de a stabili specificul implicării conștiinței de sine în sistemul valoric al adolescentului ne impune să studiem nivelul de păstrare a individualității, convingerile proprii, apărarea propriei irepetabilități și independențe.

Valorile terminale se realizează diferit în diferite sfere ale vieții. Reieșind din acestea, am studiat sferile vieții în care se manifestă activitatea omului. Importanța uneia sau altei sfere ale vieții pentru diferiți oameni este diferită.

În contextul cercetării, prezintă interes atitudinea studenților față de sferile vieții, și anume: sfera vieții profesionale; sfera studii, învățământ; sfera vieții familiare; sfera vieții sociale; sfera distracției; sfera activității fizice.

Analiza sistemelor individuale de valori ne va oferi posibilitatea să descoperim scopul acțiunilor sau al faptelor subiecților, iar valorile *dezvoltarea sinelui, satisfacția spirituală, creativitatea, contactele sociale active* ne vor relata despre orientarea moral-spirituală a tinerilor.

Rezultatele obținute în procesul studiului demonstrează că dezvoltarea sinelui la adolescenții cercetați este diferită. Un număr foarte mic de studenți (4,4%) au acumulat mai mult de 60 puncte la valoarea *dezvoltarea sinelui*, ceea ce se caracterizează ca nivel pozitiv. Aceste persoane au scopul de a obține informație obiectivă despre trăsăturile lor de caracter, aptitudini și alte caracteristici, tind spre autodesăvârșire, considerând că posibilitățile omului sunt nelimitate și în viață este important, în primul rând, să obții succese în realizarea deplină a persoanei; au o atitudine serioasă față de unele competențe necesare în lucru, sunt tolerante față de alte persoane, față de neajunsurile acestora și au cerințe înalte față de sine.

6,6% subiecți au acumulat un număr foarte mic de puncte (până la 42), demonstrând tendința spre autoîndestulare (autosuficiență), dar consideră că le împiedică imposibilitățile sale și că acestea nu pot fi înlăturate, sunt prea sensibili, supărăcioși atunci când obțin o notă negativă, caracteristicile și trăsăturile de caracter se manifestă prin indiferență.

În procesul analizei orientării spre valoarea *satisfacție spirituală* nu am stabilit subiecți cu un număr mai mic de 42 puncte. În general, suma punctelor este mai mare decât suma acumulată de studenți pentru valoarea *dezvoltarea sinelui*. Tendința de a avea satisfacție morală de la toate sferile vieții, de a face în viață ceva

important și interesant ce i-ar provoca satisfacție interioară, fidelitate, respectarea normelor etice în comportament și activități sunt caracteristice pentru majoritatea subiecților.

Pentru un număr foarte mic de studenți (0,88%) este caracteristică căutarea unui profit concret din relațiile interpersonale, rezultatele activității, cinism, disprețuirea normelor sociale.

Un fenomen de reținut este orientarea spre valoarea *activitatea creativă a adolescenților*. Din cei incluși în experiment, peste 50,0% au tendința de realizare a posibilităților de creație, efectuarea diverselor schimbări în toate sferele vieții, a evita stereotipurile și a-și diversifica viața. Aceste persoane obosesc în urma ritmului alert al vieții lor și se străduie mereu să aducă în ea ceva nou. Lor le sunt caracteristice inventivitatea și entuziasmul în cele mai obișnuite situații. Totodată, trebuie să subliniem că un număr mare de subiecți (22,0%) au acumulat până la 42 puncte, ceea ce denotă deprimarea înclinațiilor creative, stereotipice în comportament și activitate, conservatism, urmarea normelor și valorilor deja formate, nostalgia după timpurile trecute și altele. Situația creată cere o implicare urgentă pentru eficientizarea procesului de orientare a studenților spre valoarea *creativitate*.

Tendința adolescenților spre stabilirea legăturilor reciproce favorabile cu alte persoane, convingerea că cea mai înaltă valoare în viață este de a interacționa cu alți oameni sunt caracteristice pentru mai mult de 75,0% subiecți. Ei sunt prietenoși, comunicativi, empatici, activi social. 36,0% adolescenți au demonstrat nehotărâre în comunicarea cu alte persoane, lipsa spontaneității în reproducere, neîncredere în alte persoane, lipsa dorinței de a fi deschiși.

Orientările pragmatice ale studenților caracterizează prestigiul personal, aptitudinile, situația materială, nivelul personal de individualitate.

Prestigiul personal este manifestat prin tendința spre recunoaștere, stimă, acceptarea de către ceilalți, de regulă, de persoanele mai importante a căror părere contează mult și care va fi luată în considerație în primul rând în judecățile și faptele sale. Dorința de acceptare socială, încrederea în sine, comportamentul categoric în situații de interacțiune cu persoanele ce depind de el sunt caracteristice pentru mai mult de 50,0% din subiecți.

Subiecții care acceptă comportamentul persoanelor cu divers statut social, cedează, evită eșecurile și conflictele constituie 32,0% din numărul lor total.

Valoarea *aptitudini* este evaluată de adolescenți prin mărimi mai constante. Tendința spre obținerea rezultatelor concrete în diverse perioade ale vieții, planificarea cu minuțiozitate a vieții, înaintarea scopurilor concrete pentru fiecare etapă a ei, impotanța realizării lor sunt caracteristice pentru 46,0% din subiecți. Deseori mulțimea aptitudinilor vieții pe care le posedă aceste persoane servesc drept bază pentru autoapreciere înaltă. Numai 1,76% studenți sunt indiferenți față de aptitudini. În dependență de situațiile aparente, ei acționează după principiul „Vom trăi și vom vedea”. Acești subiecți se diferențiază, de obicei, după poziția scopurilor apropiate, concrete, uneori manifestând lipsă de forță în atingerea unui scop de perspectivă.

Rezultatele studiului valorii *situația materială* denotă tendința subiecților spre o situație materială mai bună, convingerea că situația materială este o condiție esențială pentru o viață decentă. Un nivel înalt al situației materiale de bază pentru dezvoltarea simțului de importanță personală și autoapreciere ridicată îl constatăm la 77,0% subiecți. Indiferență față de situația materială, ignorarea ei ca valoare la care trebuie să tinzi a fost observată la 22,0% subiecți.

Păstrarea individualității personale ca valoare se prezintă la 66,0% subiecți prin tendința spre independență, păstrarea irepetabilității și a modului de a fi personal, a avea punctul de vedere, convingeri, stil de viață personal, neîncredere în autorități.

Dintre cei incluși în studiu, 13,2% demonstrează tendință spre conformism, închidere în sine, evitând să-și asume responsabilități.

În toate cazurile, în procesul investigației, acumularea de către subiecți între 40-50 puncte pentru o valoare denotă nivelul jos de orientare valorică a personalității și lipsa scopurilor dominante.

Din analiza rezultatelor obținute observăm o tendință exprimată pozitiv pentru valorile umaniste.

Analizând valorile, sferele vieții, observăm că adolescenții acordă mai mare însemnătate sferei vieții profesionale și sferei studii și învățământ, considerând că activitatea profesională este un factor esențial al vieții.

Sfera studii și învățământ este apreciată prin tendința spre a-și ridica nivelul studiilor, extinderea cercului de cunoștințe.

Sfera vieții familiare este considerată de peste 60,0% studenți de o mare importanță și mai cu seamă bunăstarea familiară.

Persoanele chestionate acordă importanță și sferei vieții sociale, mulți dintre ei fiind atrași în sfera social-politică și considerând că este destul de importantă pentru om convingerea politică.

Destul de înaltă apreciere din partea studenților o are valoarea *distracției*, dedicându-le tot timpul liber și considerând că fără ele viața omului nu este integră.

Sfera activității fizice este apreciată cu cei mai mici indici. Importanța activității fizice și a culturii fizice ca element al culturii generale este diferită. 52,0% studenți consideră că cultura fizică este necesară pentru armonizarea vieții omenești, că e necesar a alterna activitatea intelectuală cu cea fizică pentru că frumusețea și atracția exterioară sunt legate de modul sănătos de viață, cultură fizică și sport. Totodată, peste 30,0% studenți consideră inutilă sfera activității fizice.

Valorile vieții *dezvoltarea sinelui, prestigiul personal, nivelul personal de individualitate* destul de dependente de nivelul de dezvoltare a conștiinței de sine nu au căpătat coeficienți mai înalți din partea subiecților și nu sunt o prioritate în grupa valorilor vieții. Această situație ne orientează spre modernizare în sistemul educației pentru valorificarea conștiinței de sine și modului de implicare a ei în valorile vieții studenților.

Cercetarea noastră a oferit posibilitatea analizei unor importante aspecte ale calității vieții studenților, rezultatele demonstrând o puternică implicare afectivă în calea vieții pe care au ales-o. Un număr mare de studenți au optat pentru continuarea studiilor și însușirea unei profesii.

Datele obținute denotă importanța dezvoltării sistemului de asistență psihologică pentru tineri în direcțiile consilierii psihologice, asistării tinerilor în procesul de autocunoaștere și de adaptare la condițiile reale ale vieții; implicării în formarea atitudinilor față de valorile vieții; aplicării unui set de acțiuni psihologice care vizează armonizarea personalității, ierarhizarea valorilor vieții, formarea orientărilor valorice; promovării unui sistem de educație complementară orientat spre dezvoltarea conștiinței de sine și atitudinilor valorice ale studenților.

Bibliografie:

1. Csaba M. Orientările de valoare ale tineretului universitar român // Tineretul și dimensiunea sa valorică. Simpozion național, Eforie Nord. - Timișoara: Ed. Helicon, 1995, p.171-179.
2. Cucuș C. Pedagogie și axiologie. - București: Editura Didactică și Pedagogică, R.A., 1995. - 160 p.
3. Iluț P. Valori, atitudini și comportamente sociale: teme actuale de psihosociologie. - Iași: Polirom, 2004. - 256 p.
4. Mișcol O. Criza sistemului de valori în perioada de tranziție // Revista de filosofie, XLI. - București. - 1994. - Nr.2. - P.153-161.
5. Zlate M. Eul și personalitatea. - București: Ed. Trei, 1999, 2002, 2004.
6. Журавлева Н.А. Динамика ценностных ориентаций молодежи в условиях социально-экономических изменений // Психологический журнал. - Том 27. - 2006. - №1. - С.35-53.
7. Карпушина Л., Капцов А. Социокультурные детерминанты отношения к жизни современного подростка // Aspecte psihosociale ale procesului educațional. - Chișinău, 2006, c.109-111.

Prezentat la 01.12.2010